

В. А. ВАСИЛЕНКО (Національний авіаційний університет, Київ)

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АВІАПІДПРИЄМСТВ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Визначено підходи до оцінки конкурентоспроможності авіапідприємства, що можуть бути використані для покращення економічного стану компанії в умовах фінансової кризи.

Определены подходы к оценке конкурентоспособности авиапредприятия, которые могут быть использованы для улучшения экономического положения компании в условиях финансового кризиса.

Approaches to the estimation of competitiveness of an air transport company, which can be used for the improvement of economic position of the company in the conditions of financial crisis, are determined.

Постановка проблеми

Світова економічна криза серйозно торкнулася галузі авіаційних перевезень у всьому світі. Провідні авіакомпанії повідомляють про серйозний спад попиту на перевезення в бізнес-класі, причому падіння торкнулося як міжнародних, так і внутрішніх рейсів. Крім того, світовий ринок авіаційних перевезень почав падіння в 2008 р. ще на тлі високих цін на авіаційне паливо, через це тарифи на переліт зараз вище, ніж минулого року. Тому кожне авіапідприємство, в умовах фінансової кризи, повинно вчасно розробити заходи зі стабілізації і подальшого зростання конкурентоспроможності шляхом оптимізації витрат на свою діяльність.

Аналіз останніх досліджень

Теоретична і методологічна основа досліджень базується на основних положеннях сучасної економічної теорії, опублікованих наукових працях таких учених, як Ю. Ф. Кулаєв, В. М. Загорулько, В. Д. Андріанов, А. Н. Литвиненко, І. П. Данілов, Ф. Котлер, М. Портер та ін. Разом з тим, у працях названих вчених питання конкуренції, а саме оцінка конкурентоспроможності авіапідприємства в умовах фінансової кризи нечітко висвітлювались.

Мета статті та виклад основного матеріалу

Метою статті є розробка схеми оцінювання конкурентоспроможності авіапідприємств в умовах фінансової кризи.

У вересні 2008 р. об'єми пасажирських перевезень у всьому світі, вперше за п'ять років, знизились згідно даним Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA). Прогнозується, що в 2008 р. збитки галузі складуть більш як \$ 5,2 млрд, а в 2009 р. – \$ 2,5 млрд [5].

Експерти свідчать, що ще ніколи з моменту кризи в 2003 р., пов'язаної з епідемією SARS, ринок так «не просідав». Навіть повідомлення про падіння цін на нафту не змогли зупинити падіння попиту на швидкісні авіаперевезення.

За прогнозами вартість авіаційного палива досягне в нинішньому році близько 36 % від операційних витрат, тоді як в 2002 р. цей показник складав лише 13 % [5].

Згідно інформації Міжнародної ради аеропортів (ACI), аеропорти світу в жовтні 2008 р. в середньому зменшили пасажиропотік на 3,4 % порівняно з жовтнем 2007 р. Статистика ACI враховує показники 1,6 тис. аеропортів в 175 країнах, вони забезпечують 70 % світового трафіку.

Зростання пасажиропотоку – головним чином, за рахунок міжнародних перевезень – продовжують демонструвати лише аеропорти Близького Сходу (+ 13,9 %, 7,5 млн чоловік) і Африки (+ 3,3 %, 8,86 млн чоловік). Тому IATA довелося виключити 30 авіакомпаній з фінансових звітів 2008 р. [5].

Криза відбилася і на українському ринку авіаційних перевезень. В січні 2009 р. українські авіакомпанії перевезли 1,5 млн пасажирів, що на 19,2 % менше, ніж в першому місяці минулого року. Експерти констатують – це результат кризи і буде тільки гірше. Ще в грудні було зростання – на 15 % (до 2007 р.), а січневий результат на 13,8 % гірше грудневого – відзначають експерти. У новорічний пік з 27 грудня 2008 р. по 10 січня 2009 р. авіакомпанії виконали 931 чартерний рейс, тоді як роком раніше у них було удвічі більше (1730 рейсів) [3].

Спад відбувся в Україні пропорційно по всіх видах перевезень – чартерних і регулярних рейсах, внутрішніх і міжнародних напрямках.

Найуразливішими є внутрішні регіональні маршрути.

Із-за зниження числа пасажирів компанії скорочуватимуть кількість маршрутів, інтенсивність по них, а також парк літаків – відзначають аналітики. Перевізники почнуть знижувати тарифи, оголошуючи розпродажі, повністю або частково відмінюючи паливний збір – це буде «вимушений демпінг», який допоможе утримувати пасажиропотік на якийсь час.

Конкурентоспроможність авіапідприємства в умовах фінансової кризи повинна визначатися сукупністю конкурентних переваг, що входять до складу якості та надійності авіапослуг, що є дуже важливим для потенційних споживачів. Загальна схема оцінки конкурентоспроможності авіапідприємства в умовах фінансової кризи представлена на рис. 1.

Оцінку конкурентоспроможності авіа підприємства в умовах фінансової кризи потрібно починати з визначення мети та цілей дослідження:

– якщо необхідно визначити положення підприємства на ринку авіаперевезень, то досить провести пряме порівняння за останні 2...3 роки наданих авіапослуг в ринковому сегменті транспортних перевезень за найважливішими параметрами;

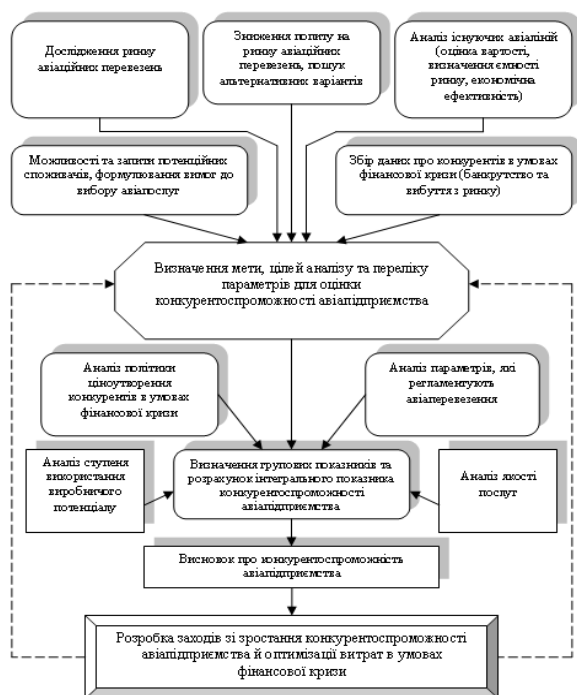

Рис. 1. Схема оцінки конкурентоспроможності авіапідприємства в умовах фінансової кризи

– якщо метою дослідження є оцінювання перспектив діяльності авіапідприємства в умовах фінансової кризи, то в аналізі слід використувати інформацію, що включає відомості про існуючі та що знаходяться в стадії впровадження авіалінії, які вийдуть на ринок авіаперевезень у перспективі, а також відомості про зміну діючих у країні стандартів і законодавства, динаміку розвитку попиту на авіапослуги під час фінансової кризи.

Проводиться підрахунок групових показників авіакомпанії, які в кількісній формі виражають розходження між аналізованими авіапослугами й потребами по даній групі параметрів і дозволяє судити про ступінь задоволення наданих підприємством авіапослуг по цій групі. Розраховується інтегральний показник, що використовується для оцінювання конкурентоспроможності аналізованого авіапідприємства в умовах фінансової кризи за всіма розглянутими групами показників у цілому.

Результати оцінювання конкурентоспроможності авіапідприємства використовуватимуться для зіставлення висновку про нього, а також – для вибору шляхів оптимального антикризового управління.

Результати оцінювання конкурентоспроможності авіапідприємства використовуватимуться для зіставлення висновку про нього, а також – для вибору шляхів оптимального антикризового управління.

Висновки й напрями подальших досліджень

Принципи й методи оцінювання конкурентоспроможності авіапідприємства в умовах фінансової кризи можуть бути використані для обґрунтування прийнятих рішень при:

- комплексному вивченні ринку авіаперевезень;
- розробленні заходів щодо підвищення конкурентоспроможності під час фінансової кризи;
- оцінюванні перспектив продажу авіапослуг і формуванні структури продаж;
- розробленні пропозицій з розвитку виробничого потенціалу авіапідприємства;
- контролі якості авіапослуг;
- встановленні політики ціноутворення на авіапослуги в умовах фінансової кризи;

Таким чином, для нормального функціонування і забезпечення конкурентоспроможності авіаційним підприємствам України необхідно проаналізувати форми накопичення фінансових резервів, які повинні ґрунтуватися на планованому об'ємі перевезень, як гарантія повернення залучених коштів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Маркетинг [Текст] : словарь / Г. Л. Азоев и др. – М.: ОАО «НПО «Экономика», 2000. – 362 с.

2. Фатхутдинов, Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент [Текст] / Р. А. Фатхутдинов. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.
3. Авіаційний інформаційно-аналітичний сайт / Кризис в авиации: спасая от падения показателей, украинские авиакомпании простимулируют скидками [Електрон. ресурс]. – 02.04.09. – Режим доступа: <http://www.avianews.com/ukraine/2009/april/2a.htm>
4. Інформаційно-аналітичний сайт міжнародного транспорту / Плоский штопор. Кризис затронул авиаперевозки [Електрон. ресурс]. – 07.12.08. – Режим доступа: <http://transday.ru/analitika/18-transport/9586-ploskijstopor.html>
5. The IATA Dangerous Goods Regulations manual 2009 [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iata.org/ps/publications/dgr.htm>

Надійшла до редколегії 24.04.2009.
Прийнята до друку 28.04.2009.